

ΚΕΦ. ΟΓΔΟΟΝ.

Ὅπως ἐξ ὧν πάρεσιν ἰδεῖν Φαινομένων, ἔσιν ἅ τῶν εἶτε κατὰ Φύσιν εἶτε κατὰ τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις ἀποβησομένων προεικάζειν πιθανῶς ἐστί.

§. τνς'.

Τῶν ἐσομένων, ὅσα μὴ ἐπιδήλως τεταγμίας ἔχει τὰς ἐμβάσεις, καὶ θεσμῶς εἰκόσας ἀπαρβατοῖς, ταῦτα δὴ μὴ κομιδῇ ἀληπτα τυγχάνειν τοῖς θηρωμένοις, καὶ αὐτὰ μαρτυρήσειε τῶν ἀσέρων, τὰ καὶ ἐπὶ λεπτῆ προαναφωνέμενα πάλῃ. Ὡν δὲ τὰ αἰτία ἀόριστά ἐσιν, οἷας τὰς ἀπὸ βελῆς ἐλθούσας ἠετημένας τῶν ἀνθρώπων ἴσμον προαιρέσεις, καὶ πράξεις· ἢ γὰρ ἡμῖν ἀέρισα, οἷα τὰ πολλὰ τῶν ἐν τῇ φύσει συμβαινόντων, ταῦτα γε εἰκὸς ἰὼ ἡμᾶς καὶ διαφύγειν, ὡς ἐν βυθοῖς ἀδελίας λανθάνοντα. Οὐμῶ ἀλλ' ἐδ' ἐν τέτοις ἀπραγμονεῖν ἰδέχοντο, (ἔτως ἀκρατῶς ἔχει καὶ λίχνως περὶ τὴν τῆ εἰδέναί ἄρεξιν ἀνθρώπος.) τὸ δέτοι νέφος τὸ συγκαλυπταν αὐτὰ διαχόντες, καὶ τέτων ἐδὲν ἡκίσα ἀπετόλμησαν, δι' εἰκότων τινῶν καὶ σημείων, καθάπερ δι' ἀμυδρῆ φωτὸς, διαφαίνειν δεκῶσαν (καὶ νηδία ἐκ ἀνεπιτυχῶς αἰε.) τὴν ἀπόβασιν προεικάσαντες (1). Ἐν τέτοις ἐν, καὶ περὶ ταῦτα τῆς Κριτικῆς τὸ εἶδος τῆς τῶν ἐσομένων ἐξεικαστικῆς. (§. τί.). Ἦτις πῆ μὴ περὶ τὰ τῆς φύσεως ἔργα, πῆ δὲ περὶ τὰς ἀνθρωπίνους τῶν πράξεων ἐναχολαζομένη, ἐκ τέτων μάλιστα καλεῖσθαι καὶ Πρακτικῆ (§. τθ.) ἐξενήκησον.

§. τνζ'. Ἡ τοίνυν προέγνωσις τῶν ἐν τῇ φύσει μελλόντων συμβαίνειν, ἠρηται μὲν ἐκ τῆς ἐπιμελῆς παρατηρήσεως τῶν Φαι-

(1) Ὅψις γενομένης λεγεται, εὐ-
,,δία· πυθόραζε γὰρ ὁ ἄρανος. Καὶ
,,πρῶτ', σήμερον χειμῶν. Πυθόραζε
,,γὰρ συγγάζων ὁ ἄρανος· Ἰσοκρίτου,
,,τὸ μὲν πρόσωπον τῆ ἀρανή γινώσκετε
,,διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν
,,εἰ δύνασθε; (Ματθ. 15'.) ... Ὅταν
,,ἴδητε τὴν νεφέλην ἀνατίθεισαν ἀπὸ

,,δυσμῶν, εὐθὺς λέγετε, ὄμβρος ἐ-
,,χεται, καὶ γίνεται ἔτω. Καὶ ὅταν
,,Νότον ανέοντα, λέγετε, ὅτι καιρὸς
,,ἔσται· καὶ γίνεται. Ἰσοκρίτου τὸ
,,πρόσωπον τῆς γῆς, καὶ τὰ ἄρανα οἰ-
,,δατε δοκιμάζετε· τὸν δὲ καιρὸν τῶν
,,πῶς εἰ δοκιμάζετε; (Λευκ. 12'.)

Φαινομένων, οἷς παρατηρεῖν συχρὰ σεσημείαται τὸ ζητούμενον, ἐρήρεσαι δὲ τῇ κατὰ τὸ ἀνάλογον κείσει, κατ' ἰὼ εἰκὸς ἡμᾶς ἐκ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια προσδοκᾶν. Κρατῆσι γὰρ ἐν τοῖς ἔστωι κρῆσι οἱ τεταγμένοι, δι' ἐς δυνάμεις αἱ αὐτὰ, ἀποτελεσμάτων παραίτισι καθίστανται αἰεὶ τῶν αὐτῶν. Καίγε τὰ αὐτὰ αἰτιατὰ πρὸς τὰς αὐτὰς (εἰ μὴτι καλλίει) ἢ πρὸς τὰς ἴσα δυναμένας αἰτίας ἐδέλει ἀναγεσθαι. Ἡ γὰρ φύσις ἐν ἐδὲν περιττῇ. Οὐδὲν τε μάτῃ ἐργαζομένη, αἰεὶ τὴν ἀπλεσίαν ἐάσει ἰστέην, ἀδελίας ὡς ἐπίπαν ἐαυτῆς τὰς κελύδες παραίτητα. Ταῦτ' ἐν καὶ οἱ φιλοσοφῶντες τῇ θεωρίᾳ κατ' ἔχῃα βούλει χαίρεισι τὰ τῆς φύσεως, ἐξ ἂν ἂν παιδαίσι συνθερεῖται φθάσκειν γινομένων, ἐπὶ τοῖσι, ἢ τοῖσι μεταβολαῖς, καὶ τὸ κατὰ τὰς παρέσας εἰκὸς ἀποκαρδακτεῖν προδιαγορῶντες. Οἷον οἱ μὲν φυσικογῶντες διάτε τῶν βαρομέτρων καὶ τῶν παραπλησίων ἄλλων ἐργάνων (1), ἀμφιλαφεῖς ποιῶμενοι τὰς παρατηρήσεις, τὰς ἐσομένας ἐν τῷ περιέχοντι τρόπῳ ἡμῶν προσημαίνουσι, καὶ ἐξαλλοῖσας. Καὶ ἰατρῶν παιδες ὁμοίως, τὸ πολύτερον τῆς τῶν ἀρῶν κατασάσεως, οἷα ἐξεξῆς ἀποτελεῖν φιλεῖ, διὰ πυκνῆς συνιδόντες τῆς πείρας, τὸ μετὰ ταῦτα ὑγιανόν, ἢ γο-

X 2

σῶδες

(1) Ἐσὶ δὲ ταῦτα τὸ Ἰγρομέτρον, δι' ἔ, τὰς ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ, κατὰ τὸ νοτερόν ἢ αὐχμῶδες, ἐξαλλοῖσας παρασημαίνουσα. Τὸ Μανόμετρον, δι' ἔ, τὰς κατὰ πύκνωσιν, ἢ μόνωσιν τὸ θερμομέτρον, δι' ἔ, τὴν θερμότητα, καὶ τὸ ἰλίχος· τὸ βαρομέτρον, δι' ἔ, τὸ βάρος, καὶ τὸ, ὃ φασὶν, ἐλαττήριον. Ἐκ γὰρ οἷων κατὰ ταῦτα γινομένων παρατηρήσεων, ἀνέμων τε διαφορὰς πνεῦν μελλόντων, ἢ νηγεμίας, ἢ ὄμβρων καταδραγσομένων, ἢ αὐχμῶν ἐσομένων, εὐδίας τε, καὶ ζέλης, καὶ τῶν παραπλησίων τὰς γενέσεις προτεκμαίρουμεθα. Οἷον κατὰ τὰς ὑπὸ Ὀσμῶν ἐπὶ ἐννεα συνεχῶς ἐπιαυτοῖς γενομένας παρατηρήσεις, ὡν ὁ Εὐκλ. μένηται Οὐγκλέρος Δογ. §. 1056. ἢ μὲν τῆ ἐν τῷ βαρομέτρῳ ὑδαρρῦρα καθόδοι συνάφῃ τὸν Οὐ-

βρῶν ἐσομενον προαγγέλλει, καὶ ὑπερ-
γένεσιν, ἢ ἀνέμῳ. Ἡ δ' ἀνοδος τῆς ναν-
τίον αἰθρίας. Οὐμῶ ἀμεταδέτως τῶ-
το, ἐδ' ἐν ἀναλόγῳ αἰεὶ τοῖς τῆ ἀερα-
γῦρα βελμῶσι. Ὁφθῆσιν γὰρ ποτε, καὶ ἐν ἀνεπαίδῃταις τέτα τοῖς μετα-
βολαῖς, μέγισται αἱ ἐνοκίμωσαι τῇ ἀλ-
μοσφαιρᾷ ἐξαλλοῖσας, καὶ ἀνῆπλιν τῆς ναντίον. Τὸ δ' αἰφνίδιον τῆς καθόδοι ἐξαπνοῖα καὶ ἢ ἀνοδος ἐνὶ τοῖς διεδίξα-
το. Ὅτε καὶ ἐν μεγάλοις Γῆς δια-
σημῶσι συμπεσόντα τὸν κλύδωνα, πα-
ρατετηρημένα Οὐγκλέρος φησὶν, ὡσεὶ καὶ ἐν Ἀμερικῇ κατὰ τὸ αὐτὸ τῆ χροῖ-
να, τοῖς παρ' ἡμῶν γενέσθαι τὰ ὅμοια. Ἐφ' οἷς καὶ εὐλόγως ἐπιτήσας προσέ-
δετο, μὴ αἰεὶ ἐχίτινα ἐντεῦθεν ὄνη-
σιν καρπώσασθαι δύναντο, οἱ τῆς δια-
κοντίας, καὶ μακρῆς ἐμπειρίας πει-
μένοι;